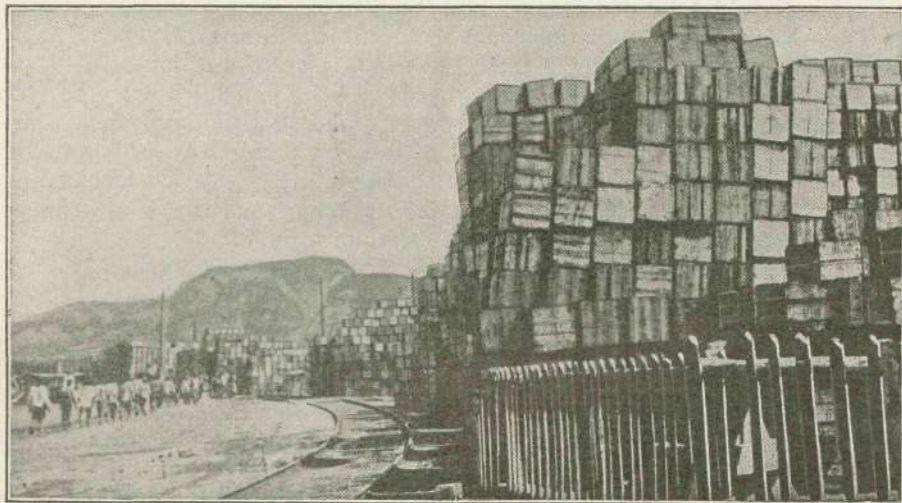

občinske skrbi za stanovanja, ceno zemljišč itd. gredo na to, da preide vsa zasebna last v občinske roke.

Glavna hiba tega programa je v tem, ker vidi vzrok vsem nedostatom v privatni lastnini. A če bi bila vsa zemljišča, vsa stanovanja in vsa podjetja le v občinskih rokah, bi bili nedostaki še večji. Res je, da je pravično in javnosti koristno, ako občina dobi v svojo last in upravo velika podjetja, ki so namenjena skupnemu blagru. A ako bi bilo vse občinsko, potem odreveni vsak napredek, in posameznik se izpremeni v brezpravnega sužnja vladajočih oseb. Socialni demokratje vidijo v vladnem nadzorstvu veliko hibo, ki ovira sedaj razvoj naših občin. A po njihovem programu bi sociališka država postala tudi lastnica vseh občin, kajti v njihovi državi se poobčenje posestev

HRVASKA.

Pučka knjižnica, II. svezak. Uredjuje dr. Fran Binički, profesor u Senju. Štampa „Kurykta“ u Krku. Ciena 10 fil. — Ta knjižnica podaje hrvaškemu ljudstvu res potrebne tvarine v prikupni obliki. Po malem zbira to, kar je dandanes najbolj potrebno vedeti hrvaškemu seljaku. Tu je najprej odlomek o zgodovini hrvaškega naroda, pesem „Težaku, svagdanjemu junaku“, najvažnejša pa je poljudna narodnogospodarska razprava, ki poučuje o kreditu in o kmečkem zadrugištvu. Ob koncu so zanimive in zabavne „svaštice“. Želimo, da bi se to koristno delo nadaljevalo, kakor se je začelo.

PROVIANT V PORT ARTURJU.

ne bi ustavilo pri občini, ampak država bi smatrala tudi občinsko last kot svojo splošno lastnino. — V resnici je predpogoj za uspešno razvijanje ljudstva v tem, da se doseže pravilno sorazmerje med zasebno in skupno lastjo. Občina mora imeti toliko svoje skupne posesti, kolikor jej je potrebno, da izvršuje svoje dolžnosti, a ona ne sme izpodriniti rodbine. Rodbina je prej, nego občina, zato je njeno pravo do zasebne posesti nedotakljivo in se mora omejevati le toliko, kolikor je potrebno za javni blagor, da ne škoduje drugim rodbinam.

Kar je dobrega v tem programu, je pa že zbrano v resolucijah drugega slovenskega katoliškega shoda, kateri je v oddelku „Socialne naloge avtonomnih zastopov“ kratko in jedrnato izrazil pravi program za delovanje naših občin.

J. F.

ČEŠKA.

Praktická rukojeť' srovnavací jazykův slovanských. Složil Věnceslav Hrubý, c. k. vrchní soudní rada v Opavě. V Praze. Nákladem vlastním. Tiskem „Unie“. V komisi u J. L. Kobera v Praze. 1904. — To je jako zanimiva knjižica za vsakega ljubitelja slovanskih narečij. G. pisatelj, ki je knjigo posvetil „milim slovanskim kolegom, poslancem v državnem zboru“, piše v „Uvodu“:

„Ako se bodo slavistične studije bolj razširile in če bodo prodrle v šolah in širših krogih, ne bo treba Slovanom skupnega diplomatskega jezika, ker bodo mogli rabiti vsak svoj jezik brez razlike, da se med seboj razumejo.“ Tako je pisal slavist Perwolf I. 1870. v „Naučnem Slovníku“. Jaz pa na temelju

lastnih izkušenj od nekdanj gojim ta načela: „Slovani, občujte med seboj vsak v svojem narečju, kakor so nekdanj delali Grki; to je najnaravnejša in najbolj praktična pot k rešitvi velikega problema. Za to pa je treba samo pasivnega znanja slovanskih jezikov. Tega si je pa lahko pridobiti. Aktivna zmožnost slovanskih jezikov (govorjenje) je primeroma precej težka stvar.“

To „pasivno znanje“ vseh slovanskih narečij hoče g. pisatelj razširiti kar najbolj enostavnim potom. Njegov smoter je popolnoma praktičen. Ko primerja g. pisatelj s češkega stališča razna narečja, nahaja največ sorodnosti s svojo materinščino v poljščini. Večji je razloček med veliko in malo ruščino. Srbohrvaščina se mu zdi češčini izredno bližnja, o slovenščini pa trdi, da je Čehu skoro popolnoma nerazumljiva, ko jo prvič sliši. Glavni vzrok temu je pač slovenski naglas, ki je zelo različen od češkega. Moti se pa g. pisatelj, ako meni, da je pismena slovenščina bolj

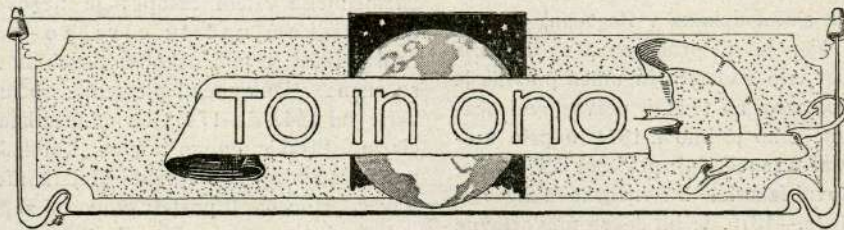
namešana s tujimi elementi, kakor druga slovanska narečja. Pismena slovenščina je primeroma čistejša od marsikaterega drugega slovanskega jezika.

G. pisatelj obravnava nato posamezne dele primerjajoče slovnice v raznih primerih. Posamezne kratke sestavke s potrebnimi pojasnili postavlja drugega za drugim, prepuščajoč jezikovnemu čutu, da najde in si vtisne značilne lastnosti posameznih narečij.

Posebno zanimiv je oddelek „Významosloví“, v katerem obravnava pisatelj o raznem pomenu besed. „Posebno jugoslovanščina je bogata izrazov, ki imajo drugačen pomen, kakor v drugih slovanskih narečjih“ (str. 154.).

Slovenskih zgledov je v knjigi jako mnogo in so prav dobro zbrani. S tem si je pisatelj še zlasti pridobil naše zahvalno priznanje. Tako medsebojno spoznavanje Slovanov je danes najbolj praktično in najbolj hvaležno delo za uresničenje idealne kulturne vzajemnosti slovanske.

Dr. E. L.

NAŠE SLIKE.

Vinjeta Žmitkova (str. 321.) nam kaže prizor kresne noči. Na gori goré kresovi, dečki pa skačejo čez ogenj. Staro in mlado se raduje tega starega slovanskega običaja.

„Portret starega moža“ (str. 325.) je ena novejših — in smemo reči — najboljših Groharjevih slik. Vsaka poteza je izrazita in krepka. Možakar sedi v gostilni in drži desnico na mizi. Gotovo zahteva „liter vina“. To je Gorenjec, Groharjev rojak. Original je tudi v barvi jako dober, zdrav, svež in krepak.

Valvazorjev spomenik v Ljubljani (str. 329.) je mojstrsko delo našega priznanega kiparja Alojzija Gangla. Kip je postavljen pred deželni muzej na trgu, ki čaka še najprimitivnejše regulacije. Okolica ga seveda ne krasi; morda bodo zdaj hitreje regulirali trg pred muzejem, ko jim Valvazor tako nujno dokazuje potrebo preureditve... Gospod Gangl je modeliral soho Valvazorjevo in naredil tudi načrte za podstavek. Valvazorjeva po-

stava je viteška in odločna. Krepak mož v opravi XVI. stoletja stoji na visokem podstavku nekako kljubovalno - ponosno. V eni roki drži listino, znamenje, da je zgodovinar, druga roka pa kaže na okolico, kot bi hotel reči, da je to ona dežela, kateri je posvetil vse svoje pisateljske moči. Postava je 3,40 m visoka, vlita iz bron in teška 1600 kg. Kip je jako fin. Kako izrazit je obraz, v katerem je Gangl mojstrsko modeliral portretne poteze našega velikega kronista! Vlila je spomenik tvrdka Krupp na Dunaju, naslednica nekdanje od Fernkorna ustanovljene c. kr. bronaste livarne. Postava je bi'a vlita v štirih kosih, šivi so umetno zadelani. Ves spomenik napravi jako imponanten vtisk. Gangl je pokazal v njem, da stoji v kljub vsem sedanjim modam na stališču klasične, mirne in veličastne umetnosti, ki je še vedno najbolj pripravna za monumentalna dela. Postament je izklesal kamnosek gosp. Feliks Toman iz pohorskega granita. Spomenik je naročilo naučno ministrstvo, ki ga pozneje pokloni Ljubljani. To je krasen dar za naše stolno mesto. Naš odlični kipar pa je postavil ž njim tudi svoji umetnosti časten spomenik.